

BARBA NEDO

Ivo Cetinić Paron
Vela Luka, pp. 50

Pisat o pokojnemu Nedjeljku Gugiću Kotarcu velika je odgovornost, pa pisa ko pisa o njemu ima da mu se trese pero ako hoće današnjoj čitalaškoj digitalnoj javnosti prizentat, sve ono što je za života čini i učini i kaki je uopće bi ki čovik.

A bi je virujte mi, neobično običan, drag, vesel, pošten, tvrd a napose interesantan, svestran i snalaživ čovik u kojega je majka priroda nesebično uvalila obilatu umjetničku infrastrukturu. U toj infrastrukturi nigdi dole duboko, duboko, čučali su šćućureni i nevidjivi mali Meštovići, Generalići, Lackovići, Paganinovići, Stradivarevići i ostala umjetnička kumpanija bela onega vrimena.

Odma na početku moran van se pohvalit da san š njin bi prijatej a to prijatejstvo dogodilo se sasvin slučajno. Jednun san prilikon, još kad san bi mali, doša u njegovu radionu, ne bi li ga zamoli da mi učini škrgitavnicu. To san omira učinit puno vrimena i nin mi to undar bilo nimalo lako jerbo san ki dite bi jadno povučen i sramežljiv. Toliko san bi uzbuđen, kad san mu bahnu na vrata od radione, da san u tin momentu profija inbloka i nisan se moga nikako tun na brzinu sjetit njegovega imena. Pa umisto da ga oslovin - „barba Nedo“, jan san ga u toj mojoj nevoji oslovi - „barba čovik“.

Kad je un to ču, s velikanin grohotun sta se je dušit od smiha a iz očiju su mu se po obrazima spujavale suze jedna za drugun. U niko vrime ferma se je smijati, priša mi je, pogladi me je s rukun po glavi, pa će mi:

Pisat o pokojnemu Nedjeljku Gugiću Kotarcu velika je odgovornost, pa pisa ko pisa o njemu ima da mu se trese pero ako hoće današnjoj čitalaškoj digitalnoj javnosti prizentat, sve ono što je za života čini i učini i kaki je uopće bi ki čovik.

- „Ma reci mi, čigov si tin?“

- „Jan san Ivana Parona“.

Na to će un začuđeno: „Tin si Ivanov? Ne bilo ti nikakova zla! A jeli tin znaš da je tvoj otac meni godina i da smo išli skupa u prvi razred puške skule?“

Jan san samo slegnu s ramenima a un je otvori jedan škafetin, izvadi iz njega škrgitavnicu i govori će mi: „Na! Kad ti je toliko draga škrgitavnica, evo ti je pa škrgići koliko te je voja! Puno mi pozdravi oca i reci mu da ti je je ovo darova barba Nedo Kotarac.“

Oficijelne podatke o životu i radu veloluškog umjetnika Nedjeljka Gugića Kotarca, možete pronać u Centru za kulturu kod naše više kustosice Rade Dragojević Čosović. Tamo ćete uglavnon doznati kako je bi samouki drvorezbar koji je po slikama izrađiva makete povjesnih trgovačkih i

Barba Nedo s jednim malim dijelom svojih uradaka u drvu, foto: Andro Damjanić (1960.)

ratnih brodova. Te su makete toliko bile originalne i dopadljive da se je za njih proćulo i van mesta. Zato je barba Nedo još u mladosti između dva svjetska rata na poziv „Jadranske straže“ iz Splita, napusti Velu Luku i kratko vrime radi za njih. Njegovi radovi bili su još undar puno cijenjeni među stručnjacima ovega posla, pa su se brzo našli u muzejima Splita, Zadra i Dubrovnika.

Moga je barba Nedo ostar u Splitu i ćinit makete spomenutih brodova kolikogod ga je bilo voja, da ga nisu iz Luke svaki dan zvali: njegova rašušena motika, pumpa od vintrijole, sumporaća, lozje, maslinada a napose radiona.

Doznat ćete da je barba Nedo šezdesetih godišć pasanega vika redovito izlaga na „Sajmu ribarstva i brodarstva“ u Zadru. Grad Zadar je bi toliko općinjen njegovin radovima da je ima veliku voju otkupit cilu njegovu undašnju „flotu“. Oćitno bi se to bilo i dogodilo da se temu nin usprotivi zaćetnik ideje o osnivanju Zavićajnog muzeja u Veloj Luci, naš Velolućanin pok. dr. Franko Oreb

Krkatica. Na njegovu intervenciju ondašnja mjesna vlast u Luci otkupila je spomenutu zbirku brodova koja će se ćuvat u budućin Zavićajnin muzeju.

1964. godišća barbu Nedota mjesne vlasti uz malu mirovinu zapošjavaju kako ćuvara ove njegove zbirke pri ondašnjin Narodnin sveučilišću kojega je u ono vrime vodila nastavnica pok. Sofija Nonković. I ode nastavja sa izradun malih maketa brodova i to ki suvenira za turistićku ponudu.

U to isto vrime osniva se i spomenuti Zavićajni muzej di barba Nedo na svoj originalan naćin, uz pomoć svojih unućica, Vinke i Dragice, domaćin i stranin posjetitejima prizentava: staru lušku mušku i žensku nošnju, te staru lušku kamaru i kuhinju. Posebno je bilo interesantno vidit stari luški komin sa komostrama, ispod kojih su dole na prhnju bili izloženi stari bronzini, tripije, gradije, popećki i molete. Po mirima su visila prudila za šušenje ribe, bruštulini za prženje ozimca, supjaće, svića od petrolija i svića ulenica, i muškadur di se je ćuva kruh i ostala spiza.

Nedotova flota u Kalima, foto: Andro Damjanić (1960.)

Osin tega izlaga je i stare luške vrsti oruđa i oružja. Sve ove eksponate prikupja je barba Nedo po Luci od prijateja poznanika oli svojte. Te izložbe bile su u ono vrime masovno posjećivane i od fureštarije i od Velolučana i prava je šćeta što se sa ovakin izložbama nin nastavilo i posli njega.

Međutin, jan bi ovun prilikun spomenu one nike druge momente njegova života i rada koje nećete pronaći o njemu u Centru za kulturu, već u mojim sjećanjima, sjećanjima njegove neviste Jakice, unuke Vinke, unuka Nevenka i nekolicine drugih judi.

Iako je undar svak u Luci zna da je barbi Nedotu puno i pravo ime Nedjeljko, niko ga nin tako zva. Svi su ga zvali barba Nedo. Ma koji Nedjeljko? Ko je to ime nama Lučanima u ono vrime moga izgovorit? To je bilo za slomit jezik. Mi smo se oduvik škivavali od dugih, teških i zagropanih imena, pogotovo od onih koje su u sebi imale slova su dvi pinjule, ki što su „nj i lj“. Ta slova smo mi Lučani priskakali i činili fintu da jih ne vidimo isto onako ki što danas naš Andrej priskače i ne vidi svoje dugoprstiće.

*Svi su ga zvali barba Nedo.
Ma koji Nedjeljko? Ko je to ime
nama Lučanima u ono vrime
moga izgovorit? To je bilo za
slomit jezik. Mi smo se oduvik
škivavali od dugih, teških i
zagropanih imena, pogotovo od
onih koje su u sebi imale slova
su dvi pinjule.*

Zato je u nas Nedjeljko uvik bi Nediko, oli kraće Nedo, Pelješac je bi Pelisac, Njujork - Navijork, Ljubljana - Jubjana, Trst je avanca u Trešt, a bidan Buenos Aires u Bun Zair.

Itanto, barba Nedo se je rodi 1903. onamo u samin dnu od Kali, ciklih dvadesetak metri od mora, a nin nikad diventa ni za ribara ni za mornara, nego bome za poljoprivrednika oli po našu - težaka.

Čin je progleda, osin mora, vidi je isprid sebe: lozu, smokvu, maslinu, rogač, mindul, bor, češvinu, veprimu, vris. Toliko se je za života š nima sprijateji i stopi, da je od njih ćapa i kunču. Zato i nin čudo što je barba Nedo bi tvrd ki češvina, gropjiv ki rogač, uvijat ki veprima i da su i un i njegova radiona kronično vonjali po boru i maslini.

Nikad nin hodi u nijednu stručnu skulu di bi uči o tehnologiji drva, a virujte mi, zna je što drvo misli i kako se ponaša u svakoj stajuni. Pod mostun u moru ispod svoje kuće u Kalima, uvik su se u moru kišale bije od bora, češvine, rogača da bi se kunzervirale baš onako kako to priroda zapovida. Nin un drvo kunzervira samo u moru. Nike vrsti drva čuva je zakopane u stajskin gnjoju oli u šegaduri.

Bi je veći umjetnik od bilo kojega razvikanega umjetnika njegovega vrimena a da un to uopće nin ni zna, niti mu je to bila briga. Sve što je čini, čini je spontano, ubjeđen da je to što čini sasvin normalno i da od tega nin potriba činit merakule. Po svon izgledu i ponašanju, nin se njanka bokun razlikova od ostalih luških težakova. Da mu je ko slučajno i zucnu kako je un umjetnik, sigurno bi bi puknu od smiha.

Doduše, za reć pravo a malo, nin ni sliči na umjetnika. Umjetnici su uglavnon oduvik bili dugovlasati, dugobradati, puni gozja po ušima, po nosevima i po prsima, tako da te je bilo profija strah bit kun njih kad jadno lampa i grmi. Barba Nedo nikad nin pušća ni veliku bradu ni duge vlase, ni brkove. Čak nin nosi ni rećine iako jih je ima di obisit jer je ima i peču uši i peču nosa. Nin ima rećine ni na justima, niti je po sebi ima tetovaže. Ima je baš onu pravu težašku manjeru od koje nin moga uteć i da je hoti i niko ko ga nin poznavava, nin moga ni sanjat, ko se ispod te manjere krije. Na njegovin licu moga se je uvik vidit jedan pritajeni blagi osmih, koji je ocrtava njegovu unutrašnju i vanjsku vedrinu.

U onin gladnin dvadesetin godišćima pasanega vika, s novun novcatun motikun mladi Nedo napušća Luku i kopa u Putnikovićima na Pelicu. Da ne dangubi odma je tun upozna pok. Anu Vitković i od prve š njun omuti prid oltar. Tun mu se raja i prvi sin pok. Mile. Po povratku u Luku š njun je dobi drugega sina Matota, koji do danas živi u Kanadi i ćer Mariju koju svi u Luci zovu Seka.

Bi je sridnje visine i nin bi ni suh ni debel. Na glavi je nosi oli plaf od slame oli baretu s

fruntinun, oli baretu od Mužike. Voli se je smijati, ali i kuntreštavat. Nikad nin beštima, fuma, ni hodi pit po betulama oli konobama. Jadno je voli lumblije i sam jih je peka. I zamislite nevoje? Nin ima mobitel i nin svako jutro i svaku večer šeta pase po Kalima. U poje je uvik hodi oli s bicikletun oli s karijolun od drva koju je sam učini.

Bila ga je puna Luka i njezina okolica. Ako nin bi doma u radioni undar je bi u Mužiki oli na Guduliji, oli u Dobrin docu, a najčešće u Poplatu di je drža lozje pok. Danijela Kneževića, poznatega undašnjega advokata s kojim je bi dobar prijatej. Bi je un prijatej i s poznatin slikarskin umjetnikun pok. Petrun Omčikusun. Omčikus mu je za uspomenu učini i pokloni portret bez da mu je barba Nedo pozira. Teleportira ga je na platno onako iz pameti.

Znali su ga i novinari i o njemu pisali i oni iz novinskih kuća i oni s televizije. Sobzirun na njegovu impozantnu brojku maketa brodova, jedni su ga nazivali „velolučkim Onasisom“, a drugi „najvećim brodovlasnikom svijeta“.

Bi je umjereni vjernik. U crikvu je hodi samo za veće svece. Što se pulitike tiče, niti se je un bavi nje, niti ona njega, što se ne bi moglo reć i za ženske. Ima je jaki zvonki glas ali ga nisan nikad ću da kanta. Više je voli svirat oli armoniku, oli violinu, oli tamburice, koje je zavoli još ki idite.

Jedino neznan jeli barba Nedo bi domoljub. Ne virujin, jerbo se u socijalizmu od domojubja nin moglo dobro živit ki danas u demokraciji, nego ti se je bržje boje tukalo ćapat posla. Kako u to vrime nin bilo u Luci butige u koju si moga kupit sve one potribne alate, barba Nedo je čini sam svoje alate.

Po povratku iz Slavonije opet se vraća u članstvo luške Narodne glazbe u kojoj je nastavi tuć tambrlin, sve dokligod je to moga.

Izradio je i vlastitu violinu

Mužikant s tambrlinom

Zna je tuć po trambrlinu na ure i usput gledat u kalebe, ki da to nin njegov posal. U ono posliratno vrime nisu bili sprovodi na grobju ki danas, nego su sprovodi išli kroz misto od kuće pokojnika do crikve pa od crikve do grobja. Ako je pokojnik bi iz Vranca oli onamo isprid bande od Bobovišća, Mužika je morala do njegove kuće pasat priko cile Luke. Za svo to vrime od Meneginove kuće di je bila stacionirana Mužika pa do kuće pokojnika, barba Nedo bi tuka tambrlin da bi mužika hodila pod korak. Morete i zamislit koliko je pustih noti barba Nedo odtambrlina.

Kad već spominjin barbu Nedota ki dobošara undar bi bila velika šćeta ne spomenut usput i ostale članove undašnje legendarne baterije u luškoj Mužiki, jerbo je to bila stvarno baterija za povjest. O njoj ću van samo prizentat mali bokunčić pisme „Ima ništo ova vala“, koju san napisa i posveti Mužiki za njezin stoti rojendan još 1993. godišća.

*Ma je li se zapovnjite
baterije iza rata
kad je ono Pere Ćućin
bi' za bubanj tata mata?
Na škini je bubanj nosi'
Sta' mu je ki spužu kuća
Pi' je sveja pravo vino
reterava se od hmuća.
File Beg je tuka bubanj
Pere Mingo u pijate
i bilo je judi moji
tadar smiha na lopate.
Š njima je i barba Nedo
pribira po tambrlinu
smija bi se priko glave
od liposti guca slinu.*

Jedino neznan jeli barba Nedo bi domoljub. Ne virujin, jerbo se u socijalizmu od domojubja nin moglo dobro živit ki danas u demokraciji, nego ti se je bržje boje tukalo ćapat posla.

Jan i njegov neput Ante, sin od barbe Nedotovega brata Siverina, bili smo još ki osnovnoškolci nerazdvojni prijateji, pak smo kadbilo užali visit u radioni njegovega barbe Nedota. A ta njegova radiona, bi je ustvari mali nabijeni katafić, pun svega i svačega u koji se je dohodilo kroz vrata iz vele radione. U toj veloj radioni bili su strojevi, drebang za tokarenje i bansega za šeganje drva.

Kako u to vrime nin bilo u Luci butige u koju si moga kupit sve one potribne alate, a pogotovo ne one pametne ki danas, barba Nedo je čini sam svoje alate. To su uglavnon bili: glupi noževi, glupe britve, glupe kujbe, šegaci, naoštreni bokuni tundina, masa glupih svrdala i glupeg cakla od razbijenih punistara.

Stin glupin alatima onega vrimena, barba Nedo je čini puno lipe i dopadljive povjesne ratne jedrenjake, trgovačke i ribarske brode i puste lanterne, koje i danas rešu privatne vitrine, počev od Tokija, Šangaja, Perta, Sidneja, Njujorka, Pariza, Beča, Praga, Berlina, Helsinkija, pa sve do Pelegrina jerbo i jan na regalu iman njegov jedrenjak su tri arbula i trinajest jedara, kojega je učini meni ki prijateju.

Ka već spominjin jidra undar tuka odma reć kako je barba Nedo, koliko je bar meni poznato, jedini koji je čini jidra od maslinovega drva. A poznato mi je, jer san za života vidi i uživo i po slikama, mali milijun spomenutih maketa brodova, ma nisan na niti jednomu vidi jidra od drva. Svi drugi izrađivači maketa jedrenjaka, činili su jih i undar i danas samo od platna.

Po tin drvenin jidrima pripozna bi njegove jedrenjake, kad bi jih lipo kuntra i na Marsu. A ta njegova jidra od maslinovega drva, debela su jedva milimetar i po i nikad nisu nikomu ispucala.

Još od malih noga nauči je obrađivat drvo. Šegat, planjat, rašpat, dilat. To mu je propija hodilo od ruke, pa je ti svoj hobi brzo pritvori u jedno puno korisno zanimanje i za njega i za cilo misto.

U to vrime Luka je bila iskjučivo ribarsko i težaško misto. Svaka luška težaška kuća imala je doma pustega poljoprivrednoga alata, ki što su motike, obitilice, bati, ugnjevari i t.d., a za ti pusti alat tukalo je činit i držala. Osin tega malo je bilo undašnjih famija koje nisu u svojin štalskin apartmanima držali: tovara, ogotu, mazgu, mula, oli kobilu. Za sve te beštije tukalo je činit sedla a i putila. Možete i sami zamislit koliko je u to vrime barba Nedo znači undašnjoj težaškoj Luci.

Znan da vi današnji mlaji čitateji ne znate što su putila. Nemojte ni slučajno promisliti da putila imaju veze s Putinun! Neee, ali bilo bi jadno dobro da mu jih više ko stavi.

Putila su drvene lisičine, s kojima su se ćapavale noge suludin mazgama i konjima da ne možu uteć i da ne možu tuć s kopitima druge beštije oli ćejad. Barba Nedo jih je ćini oli od rogaća oli od ćešvine. Od ćešvine je još ćini: obuće, držala za sikire, ugnjevare, bate, motike i obitilice. Od bora je ćini brode a od masline sve što god bi mu došlo napamet. Barba Nedo je od masline ćini ćuda. Uža mi je reć kako se od nje može ućinit sve osin naježene jidne maške. Prid Velu setemanu obavezno je ćini škrgitavnice i barabane s kojima će mladost u Veli petak barabanat za procesjunun.

Ali nin barba Nedo ćini ćuda samo od drva. Može bit da bi to i ostalo na temu da se nisu za vrime drugega svjetskega rata dedrinta srušila dva aviona. Jedan u Badnjeni a drugi u Stinivi. Kad se je to dogodilo, sve što je u tadašnjoj Luci imalo noge, trćalo je vidit to ćudo od avioni. U samo nikoliko dan, te su avione undašnji Lućani operušali isto onako lipo kakogod i fortecu na Humu, kad je je nakun rata napustila vojska.

Njihove aluminijske djelove prtilo se na tovarima i mazgama i ragatalo put Luke, pa se je aluminijska tadar moglo vidit di bilo po luškin dvorima i vrtlima.

Iako barba Nedo u to vrime nin bi u Luci nego u Slavoniji di je bi deportiran skupa sa svojim sinun Miletun i drugin brojnin Lućanima, ipak je i un kad se je vrati u Luku, ima dila od tega avijona. Ćin je doša do aluminijska poče je od njega ćinit karijole, kopanjice, rućice za šegace, noževe, ćešje, ženskama fjube za ćapat vlase, zlice, perune i pijate. U ono teško posliratno vrime svekolike neimaštine, sve je dobro dohodilo.

Malo je poznato undašnjom široj luškoj javnosti, a pogotovo današnjom, kako je u to „aluminijsko doba“ barba Nedo ućini ništo, što je brat bratu, moglo slobodno ulist u Ginesovo libro. Naime, kako je rano osta bez zubi, barba Nedo se je odvaži sam sebi ućinit dentjeru od aluminijska. Nakun dosta vrimena i muke u temun je i uspi. Međutin, nisu ostarili skupa, jerbo je na vrime uvidi da nisu jedan za drugoga. Škarta je je odma nakun prve upotribe.

Zato ovi njegov jedinstveni i hrabri pokušaj nin nikad ni obisi o velo zvono.

Još ima ništo što nin osin njega niko ućini. Dogodilo se je to u vrime Drugega svjetskega rata za vrime talijanske okupacije.

Barba Nedo je od masline ćini ćuda. Uža mi je reć kako se od nje može ućinit sve osin naježene jidne maške. Ali nin barba Nedo ćini ćuda samo od drva. Kako je rano osta bez zubi, barba Nedo se je odvaži sam sebi ućinit dentjeru od aluminijska.

Talijancima je odma ćin su okupirali Luku, upalo u oko kako dica u skulu dohodu bosu bez postoli. Oni, ki tobože novi humaniji, civiliziraniji i kulturniji svit to nesmi dozvoliti nego će dica u skulu morat obavezno dohoditi u postolima. Doznali su da barba Nedo zna ćinit i postole pa su ga pozvali u njihovu komandu i naredili mu da svoj dicit u skuli mora kakogod zna ućinit postole. Barba Nedo se nin izgubi. Kako u to vrime nin bilo kože i korama njanka za lik, svoj dicit, a bome ih je tad bilo dobro više nego sad, ućini je postole od drva.

Malo je poznato da je barba Nedo osin maketa raznog brodovja, držala za poljoprivredne alate, sedala i putila za mazge i toware, te spomenutih drvenih postoli uz to još ćini i popravja tamburice, pa ćak i armonike.

Posli završetka drugega svjetskega rata, toćnije 1947. godišća, u Luci se obnavja rad Pjevaćkog tamburaćkog društva „Hum“ osnovanog još 1909. Zborovođon postaje pok. Šeparović Dane Dole. Ćovik raskošnega muziškega talenta. Jedini je Lućanin koji je u dosadašnjom povjesti Luke, uspi uvježbat i uspješno izvest jednu operetu. Opereta se zvala „Šumska kraljica“ u kojoj san i jan ki osmogodišnjak stupi na pozornicu prvi put u životu, kantajuć u „zboru patuljaka“. Izvedena je 1948. na pijaci svetega Jozipa.

Godine 1975. izradio je pastira za luško, ali i svoje porojenje

Uz pjevački zbor Dane Dole hoće pošto poto oživit i tamburaški zbor. Međutin, rat je učini svoje i od prvoga tamburaškog zbora, kojega je još prin Prvega rata vodi pok. Danijel Knežević, jedan od osnivača ovega društva, ostalo je tek nekoliko tamburica pa je tukalo nabavit nove.

Od Savjeta za prosvjetu i kulturu Hrvatske „Hum“ uspije dobit ništo solada za nabavku novih tamburica. Firma „Farkaš“ iz Osijeka koja je prin rata „Humu“ učinila one prve tamburice, posli rata je fermala fatigat, pak su se pok. Dane Dole i uprava društva počeli ozbiljno muhat, di će i ko će jin učinit toliko novih tamburica. A poznato je da potpuni tamburaški zbor tuka da ima: 4 bisernice, 2 kuntrašice, 2 prva brača, dva druga brača, dva treća brača, zatin 3 prve bugarije, dvi druge bugarije, dvi treće bugarije i dvi berde.

Niko se je iz uprave društva sjeti kako se po Luci pripovida da je barba Nedo učini za sebe violinu. Čin je to došlo pod uši pok. Danetu Doletu, odma je omuti u Kale na razgovor s barbun Nedotun. Računa, ako može učinit violinu, može i tamburicu.

I nin se privari, jerbo je nakun njihova razgovora i dogovora, barba Nedo prista učinit sve strumente što jin falu. I bisernice i kuntrašice i brače, i bugarije i još jednu berdu.

I tako što iza rata nin mogla učinit nijedna firma u undašnjoj državi, učini je barba Nedo doma u svojoj radioni. Nemojte mislit kako je gore spomenuta violina koju je učini barba Nedo bi suvenir. Ne, nikako! To je bila prava pravcata violina normalne veličine i normalnega zvuka, ista ki one koje su izrađivali poznati talijanski umjetnici Stradivari, Amati i drugi.

Na njoj je barba Nedo svira najviše u vrime navišćovanja, a to je za Božić, Novu godinu i Tri kraja. Vidi san je puno puti na svoje oči i sluša na svoje uši i jan i puno undašnjih Lučanih. Šnjnin su skupa u klapi hodili navišćovat poznati stari luški mužikanti: pok. Jozе Doda na basu, pok. Ivan Prižmić Ćirko i pok. Mladen Tabain na saksofonima, Ante Dragojević Koža na armoniki i Mirko Stipković Beg na klarinetu.

*Barba Nedo je čini puno lipe
povjesne ratne jedrenjake,
trgovačke i ribarske brode i
puste lanterne, koje i danas rešu
privatne vitrine od Tokija, do
Njujorka. Onega dana 1997. kad
se je priseli na oni puno mirniji,
pametniji i pošteniji svijet od
ovega našega, učinilo mi se je
da je šnjin išloća pola Luke.*

Ima još tega što je barba Nedo učini a da to nin dosad niko obisi o veliko zvono. Od Tonča Oreba Bilca, dozna san kako se sedandesetih godišć pasanega vika, točnije 1975. godine u našoj luškoj crikvi svetega Jozipa dogodilo ništo u što normalan čovik ne može pivirovat baš od prve.

U crikvi se svako godišće od Božića pa do Sveta tri kraja u njezinin istočnin dilu postavi porojenje površine kolo sedavnajest kvadratnih metri. To porojenje je nabavjeno da ukrasi crikvu, istega godišća kad se je ona i nagradila.

I zamislite, niki je i do dandanas nepoznati nadareni luški vjernik uspi iz sastava porojenja, koje je bilo izloženo tih dana u crikvi, ukrast pastira, i to onega velikanega od 60 centimetri visine, koji na ramenima s obe ruke drži janjca za noge.

A moga je tukac lipo ukrast jednega slona koji je na tin porojenju profija čini voju. Ma samo što na njemu nin pisalo „Ukradi me“. Moga je odnit i bilo koju drugu figuru s ovega puno lipega i velikega porojenja. Ali ne! Un se je namura na pastira što nosi malo janje. Čudan niki vjernik. Kako je to moga učinit i kako ga nin bilo strah od Boga? A more bit da je više virova u janjetinu nego u njega.

Nakun nestanka spomenutega pastira, na porojenju je ostala velika praznina, koja je bola u oči i koja je pok. don Igotu Orebu stvorila veliki problem. Danima je štroliga što će učinit a undar se je sjeti da mu ovi problem, ako bude hoti, može rješit samo jedan jedini čovik u Luci. Ti čovik je bi, a ko drugi nego barba Nedo. Kad mu je don Ivo reka o čemu se radi i što bi tukalo da učini, barba Nedo je

bi počašćen, jerbo je to za njega bi, što bi se danas reklo, velikani izazov.

Don Ivo mu je odma potanko opisa kaki je bi ti ukradeni pastir, a Barba ga je Nedo sluša tako atinto da ga je po njegovin pripovidanju odma crta u svojin možjanima. Uspi ga je onako iz glave učinit tako da je ovi novi pastir, doduše bi malo drukčiji od onega ukradenega, ali je zato ima puno veseliju i smišnju manjeru. Kako neće kad ga je učini od rogača?

Izgleda da se je i barba Nedo namura na pastira jerbo je učini dva. Jednega je učini za crikvu a drugega za nje, koji se i danas nahodi u njegovoj rodnoj kući.

Don Ivo je bi š njin puno zadovoljan, kako nan je prini Tonči Bilac, a virujin da ste oli ćete bit i vin.

Vinka Bačić unuka pok. barbe Nedota, pripovidila mi je kako se ona još i danas lipo spominje, kad je pok. Ivan Tabain Paho, jedan od undašnjih najboljih luških pituri, doša beštimajuć u didinu radionu, moleći ga da ga spasi.

Naime, tega dana 1966.-tega godišća pok. Paho je pitura crikvu iznutra. U jednin momentu dokli je sa zida s let lampun gori staru pituru, nehoteć je š njun lupi u drveni kip Svetega Antonja, kojemu je od udarca odletila glava dole po klehu. Kad je Paho vidi što je učini, a prilično se je razumi u beštimje, što je to undar znala cila Luka, nin se od njih moga suzdržat ni tun u crikvi. Izleti je iz crikve vanka, uzjaha na bicikletu i žvelto uteka dreto u Kale u barbe Nedota.

Uglavnon da ne dujin, barba Nedo je i ode spasi situaciju, jer je svetemu Antonju uspi odma isti dan vratit glavu na misto. To je išlo tako brzo i sotokuco da za ovo nin obazna ni pok. don Ivo Oreb. E sad, niko nezna jeli un tu glavu zavida oli slipi, itanto sve je pasalo tako kako da se nin ništa dogodilo. Svetega Antonja svako godišće i daje nosu za procesjunun a da od ovemu ništa i neznaju.

Da je Barba Nedo puno voli Luku i sve što je bilo za nju vezano na bilo kojim planu, uvjerit će te se u daljnin tekstu.

Osandesetih godišć pasanega vika ki dopisnik „Slobodne“ i „Nedjeljne Dalmacije“, te undašnjega zagrebačkoga „Vjesnika“, prati san i izvještava o arheološkin iskapanjima u našoj Veloj spili. To je bilo taman undar kad su Lučani iskopali „babu i didu“.

BARBA NEDO

tekst: Ivo Cetinić
glazba: Tonči Oreb Bilac (2014.)

Ro-di-la ga ve-lo-lu-ška va-la, po svo-joj ga mi-ri is-kre-sa-la. Da-la
Zna-je či-nit pra-vu vi-o-li-nu, sve tam-bu-re za or-kes-tar ci-li i sa

mu je sve što je i-ma-la: smo-kve, lo-ze, ma-sil-ne, ve-pri-me.
tu-njom o-plest bo-ti-li-ju, za Dan mrt-vih is-pe-ći lum-bli-ju.

Po Lu-ci-je vo-zi bi-ci-kle-tu, bi je čo-vik tvr-đi od čes-vi-ne. Od
Mo-ga si ga vi-dit ra-no s ces-tun di u po-je pra-ši s bi-ci-kle-tun. U

bo-ra-je či-ni šku-ne, tri-je-re, tra-ba-ku-le, ga-li-je, bra-ce-re i lan-
vit-ri-ma što u va-li pu-šu ću-tin tvo-ju u-mjet-nič-ku du-šu i hva-

-ter-ne na vr-hu od gro-te, od ro-ga-ča se-dla za o-go-te
-la ti za sve li-pe stva-ri, bi si ma-li luš-ki Stra-di-va-ri

Vra-ti nam se do-bri bar-ba Ne-do, smi-jat ćeš se u Ka-li-ma s na-ma
Vra-ti nam se o-pet san ti re-ka u mu-ži-ki ta-br-lin te će-ka

Od kad te ni po-la Lu-ke fa-li. Ko će či-nit bro-de i dr-ža-la?
A u Po-plat i-za sta-re ku-će o pet će-mo

- NA POČETAK (INSTRUMENTALNI UVOD)
i-grat na o-bu-će. [A] [B] S REPETICIJOM DO CODA

i-grat na o-bu-će.

„Barba Nedo“ (Tonči Oreb Bilac – Ivo Cetinić Paron)

Iskapanja je vodi istaknuti arheološki znalac, Omišanin, pok. profesor Božidar Čečuk. Od stručnih suradnika pomagali su mu, naš Velolučanin, arheolog i konzervator dr. Franko Oreb Krkatica i Branka Migotti arheologinja iz Splita.

Fizičke radove izvodili su isprid undašnje Mjesne zajednice uglavnom naši brojni bivši luški penzioneri. Jednoga jutra san se inkanta kad san u spili zateka barbu Nedota di un i njegov sin Mile, s motikama punu kopanjice sa zemjun. Reka mi je da nin moga odoliti i da je doša malo pomoć iz čiste kuriozitati.

Naš Velolučanin pok. Marko Šeparović Bogomoja, po obitejskin nadimkun Musa (1891. – 1944.) inače profesor povjesti i zemjopisa, između ostalega, autor je i poznatoga rukopisa - „Hrvatski narodni život i običaji u Veloj Luci“.

I u toj knjizi profesora Bogomoje, čovika puno interesantne nomadske biografije, na jednoj fotografiji naš barba Nedo ki mladić svira tamburicu u pokladnin sociju zvanin „Zadnja para“ kod Padovanove sale „Pod rokele“ 1927.

Osin tega o njemu piše ki izumiteju sprave za pređenje vune koju je izrađiva od bora oli od masline. Nadaje piše kako je barba Nedo čini i krosna, koja su služila za tkanje krpi i tankega konopa, zatin manje bucele za brodove i one velike za njihovo izvlačenje.

A sad će te čuti i ovu. Oni buceli na grbu od Radeža su isto njegovi. E, vaja je, vaja i Blačanima.

Ko zna koliko je još tega barba Nedo u svoja devedeset i četiri godišća učini za svoje misto? Nažalost, neznamo sve i nećemo nikad doznati. Ali ovo što znamo, sasvin je dovoljno da ga se s poštovanjen i zahvalnošću češće sjetimo, ponosni što smo živili u njegovo vrime, dilili s njim dobro i zlo u ovoj našoj lipoj vali.

Onega dana 27. vejače 1997. kad se je priseli na oni puno mirniji, pametniji a pogotovo pošteniji svijet od ovega našega, učinilo mi se je da je šnjini išloća pola Luke.